

Ekonomiutskottet

Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2024

INLEDNING

Remiss

Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2024 (B 19/2025 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- bankfullmäktiges ordförande Antti Lindtman
- chefdirektör Olli Rehn, Finlands Bank
- direktionens rådgivare, bankfullmäktiges sekreterare Kimmo Virolainen, Finlands Bank
- äldre jurist, bankfullmäktiges sekreterare Anne Hedman, Finlands Bank
- direktionens rådgivare Essi Eerola, Finlands Bank
- direktionens rådgivare Meri Obstbaum, Finlands Bank
- avdelningschef Päivi Heikkinen, Finlands Bank
- avdelningschef Elisa Newby, Finlands Bank
- byråchef Helinä Laakkonen, Finlands Bank
- kommunikationschef Iina Lario, Finlands Bank
- direktör Tero Kurenmaa, Finansinspektionen
- gruppchef Antti Pärnänen, Finansinspektionen
- finansråd, enhetschef Reima Letto, finansministeriet
- ledande jurist Aleksi Kaakinen, Finanssiala ry
- politices doktor Vesa Vihriälä.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänna synpunkter på omvärlden

Bankfullmäktiges berättelse behandlar ur ett brett perspektiv verksamheten vid Finlands Bank och Finansinspektionen under året, då de geopolitiska spänningarna fortfarande dominerade världsekonomin och det internationella samarbetet. Ur EU:s och Finlands synvinkel hänförde sig osäkerheten och utmaningarna i den ekonomiska omvärlden till bland annat Rysslands anfallskrig och det därav följande behovet att stärka Europas kollektiva försvar samt till höjningarna av Förenta staternas tullar och hot om dem.

Betänkande EkUB 26/2025 rd

Trots utmaningarna i den instabila omvärlden var kapitaltäckningen och solvensen inom bank-, pensions- och försäkringssektorn i Finland fortsatt stark. Också de inhemska fondernas fondkapital var i augusti 2024 på en högre nivå än i början av året. Situationen för de öppna fastighetsfonderna var dock fortsatt svår.

Finlands Banks resultat var negativt under året. Förlusterna berodde på att Finlands Bank fick lägre avkastning på sina investeringar (särskilt statsobligationer) än vad den betalade på bankernas insättningar i centralbanken. Bankfullmäktiges berättelse konstaterar att man är väl förberedd på ett förlustbringande resultat och att det inte påverkar penningpolitiken eller Finlands Banks verksamhet.

Ekonomiutskottet anser att berättelsen och de bifogade sakkunnigtexterna på ett heltäckande sätt beskriver Finlands Banks och Finansinspektionens verksamhet samt de särskilda teman som är centrala med tanke på deras verksamhetsmiljö.

Inflationsutvecklingen 2024 samt hur Europeiska centralbankens penningpolitik påverkat Finlands ekonomi

Efter att ha hållit inlåningsräntan på fyra procent från september 2023 började Europeiska centralbanken sänka styrräntorna i juni 2024 och fortsatte gradvis att sänka räntorna så att inlåningsräntan vid utgången av 2024 var 3 procent.

Europeiska centralbankens penningpolitiska beslut fokuserade på att stabilisera inflationen till cirka två procent. På grund av ECB:s tidigare åtstramning av penningpolitiken, lägre energipriser och dämpad efterfrågan avtog inflationen i euroområdet 2024 till nära tvåprocentmålet. Också de långsiktiga förväntningarna har legat nära inflationsmålet på två procent.

Enligt sakkunnigyttrandena var ECB:s penningpolitik för att dämpa inflationen lyckad, och det skedde inget större produktionsbortfall. Enligt utredning till utskottet var produktionsgapet i euroområdet (faktisk BNP – potentiell BNP) bara något negativt. Med tanke på Finlands ekonomi har ECB:s penningpolitik dock ansetts vara alltför stram, och delvis av den orsaken har den ekonomiska tillväxten i Finland sedan 2021 varit långsammare än tillväxten i euroområdet.

Till följd av att inflationen avtagit och räntorna sjunkit har de finländska hushållens köpkraft ökat, men osäkerheten i den ekonomiska omvärlden, den svaga ekonomiska konjunkturen samt de ökade konkurserna och arbetslösheten har hållit konsumenternas förtroende för ekonomin svagt och den privata konsumtionen har inte börjat öka. Den privata konsumtionen har en direkt inverkan på den ekonomiska tillväxten och dess styrka.

Ekonomiutskottet hänvisar till sitt betänkande om bankfullmäktiges berättelse för 2023 (EkUB 25/2025 rd — B 19/2024 rd), där det konstateras att det enda sättet för centralbankerna att dämpa inflationen till följd av både ökad efterfrågan och utbudschocker i olika situationer har varit att strama åt penningpolitiken. Enligt ett sakkunnigyttrande till ekonomiutskottet kunde en skicklig och rätttidig nationell finanspolitik i princip kompensera för en penningpolitik som lämpar sig dåligt för den ekonomiska konjunkturen i ett enskilt land i euroområdet. Utskottet instämmer i det som sägs i sakkunnigyttrandet om att det i det svaga läget i Finlands offentliga finanser dock inte

Betänkande EkUB 26/2025 rd

skulle ha varit förnuftigt att skjuta upp anpassningsåtgärderna för att stoppa ökningen av skuldsättningen. En orsak till den svagare ekonomiska utvecklingen i Finland anses i ett sakkunnigyttrande också vara att räntorna på både företagens och hushållens krediter i Finland typiskt är bundna till korta marknadsräntor, medan räntorna i andra länder i euroområdet antingen är fasta eller justeras mycket mer sällan. Då återspeglas också ändringarna i penningpolitiken klart snabbare i räntorna på lån till företag och hushåll i Finland än i euroområdet i genomsnitt.

Tillgång till finansiering

Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågningar om olika frågekomplex har det allt oftare framförts att särskilt små och medelstora företag har svårt att få finansiering på marknaden och att tillgången till finansiering för dem har försvårats ytterligare under de senaste åren. Situationen är särskilt utmanande i små och medelstora företag som växer och internationaliseras och som är centrala aktörer med tanke på den ekonomiska tillväxten.

Ekonomiutskottet har i olika sammanhang försökt utreda vilka orsaker som har bidragit till att det är klart svårare än tidigare att få finansiering på marknadsvillkor. Olika aktörer har olika uppfattningar om situationen. En del av aktörerna anser att tillgången till finansiering har försvårats på grund av den rådande ekonomiska konjunkturen, den skärpta bankregleringen, bankernas tunga kapitalkrav och den stränga tillsynen över finanssektorn. Andra anser att den försämrade tillgången till finansiering är en följd av den centraliserade banksektorn, den begränsade konkurrensen mellan bankerna och bankernas ovilja att ta kreditrisker.

Utskottet anser att det är viktigt att utreda vilka omständigheter företagens svårigheter med tillgången till finansiering beror på och hur situationen kan underlättas. En faktabaserad gemensam lägesbild och en lösningsorienterad dialog mellan olika aktörer är nödvändiga för att problemen ska kunna åtgärdas effektivt. Utskottet betonar att de svårigheter som hänför sig till tillgången till finansiering inte får utgöra ett hinder för livskraftiga företags tillväxt och internationalisering, vilket är en förutsättning för Finlands ekonomiska tillväxt och stärkandet av konkurrenskraften. Också hushållens tillgång till finansiering har enligt utredning till utskottet klart försvårats. Utskottet anser att det med tanke på samhällsekonomin funktion också är viktigt att säkerställa att privatpersoner som på behörigt sätt sköter sina ekonomiska ärenden har möjlighet att på skäliga villkor få finansiering på marknadsvillkor för sina anskaffningar.

Utskottet konstaterar vidare att finansmarknaden i Finland är mycket bankcentrerad och att det i Finland knappast finns några andra privata aktörer som erbjuder företag finansiering för investeringar. Därför bör man sträva efter att utvidga och harmonisera den nationella kapitalmarknaden med EU:s finansmarknad så att det i Finland finns en konkurrenskraftig marknad inte bara för bankerna utan också för andra finansinstitut. Dessutom är det ytterst viktigt att se till att den expanderande finansmarknaden också lockar finländska finansaktörer. På så sätt bygger marknaden inte enbart på utländska företag, och en ny större finansmarknad skulle gynna både företag som behöver finansiering och den finska finansmarknadssektorn.

Betänkande EkUB 26/2025 rd

Bankbedrägerier och bluffar

I de sakkunnigyttranden som utskottet fått konstateras det att olika bedrägerier och bluffar i samband med betalningar ökade kraftigt under året. De finansiella aktörerna har ett intresse av att skydda sina kunder och de utvecklar hela tiden sin förmåga att upptäcka och förhindra bedrägerier och bluffar. Också tillsynsmyndigheten har utrett bankernas processer för internetbetalningar och gett dem rekommendationer om åtgärder för att förbättra säkerheten. Den strama rättsliga ramen för betalningar och de kortare tidsfristerna för slutförande av betalningstransaktioner enligt den gör det ännu svårare att ingripa i bedrägerier och bluffar.

Ekonomiutskottet anser i likhet med sakkunnigyttrandena att det är ytterst viktigt att ingripa i det ökande och skadliga fenomenet med bankbedrägerier och bankbluffar. Utskottet konstaterar att man utöver de nuvarande metoderna också bör utreda till exempel möjligheten att tillåta ett mer omfattande informationsutbyte mellan bankerna när det är fråga om att förhindra bankbedrägerier eller bankbluffar. När man överväger denna möjlighet vore det nyttigt att kartlägga erfarenheterna från de övriga nordiska länderna av hur ett bredare informationsutbyte påverkar utredningen av bedrägerier och bluffar.

Övrigt

Ekonomiutskottet framhäver vikten av sanktionstillsynen och av att effektivt förhindra penningtvätt. Enligt sakkunnigyttrandena har Finansinspektionen skött tillsynens ständigt föränderliga uppgiftsfält effektivt och ändamålsenligt. Också dialogen mellan tillsynsmyndigheten och finanssektorn i anslutning till tillsynen fungerar väl. Utskottet konstaterar dock att tillsynen av förhindrandet av penningtvätt och av sanktioner kan ha skadliga konsekvenser också för verksamheten i företag som inte på något sätt deltar i penningtvätt eller kringgående av sanktioner.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 19/2025 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Betänkande EkUB 26/2025 rd

Helsingfors 12.12.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Vilhelm Junnila saf
vice ordförande Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedeu saf
medlem Antti Kangas saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Miapetra Kumpula-Natri sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Heikki Vestman saml
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Minna Reijonen saf.

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.